

Richtsnoer over thema's m.b.t. vóór-vertrek-oriëntatie

Het Asielagentschap van de Europese Unie of personen die namens het EUAA optreden, zijn niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel van de volgende informatie wordt gemaakt.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2022

PDF ISBN 978-92-9487-095-7 doi:10.2847/589547 BZ-01-22-107-NL-N

© Asielagentschap van de Europese Unie, 2022

Omslagillustratie: Irina_Strelnikova, © iStock, 2021

Overname met bronvermelding toegestaan. Voor gebruik of reproductie van foto's of ander materiaal waarvan het auteursrecht niet bij het EUAA berust, moet rechtstreeks toestemming aan de rechthebbenden worden gevraagd.

Inleiding tot dit richtsnoer

De informatie in dit richtsnoer is geenszins uitputtend, maar omvat een bundeling van richtsnoeren en praktische tips inzake onderwerpen die verband houden met het culturele-oriëntatieprogramma (COP) voorafgaand aan vertrek ⁽¹⁾. Het doel is om lidstaten van de Europese Unie en geassocieerde landen (EU+-landen) te ondersteunen in hun operationele werkzaamheden op het gebied van hervestiging.

Wat is het doel van dit richtsnoer?

Dit instrument is erop gericht om hervestigingsfunctionarissen en COP-trainers te voorzien van een overzicht met onderwerpen die consistente en nauwkeurige informatie bieden over het leven in het land van hervestiging. Het doel hiervan is dat vluchtelingen a) de kennis, vaardigheden en denkwijzen ontwikkelen die zij nodig hebben om zich met succes te kunnen aanpassen aan het leven in het nieuwe land, b) hun vragen en zorgen kunnen bespreken, c) vóór aankomst realistische verwachtingen hebben, en d) een geïnformeerd besluit kunnen nemen over hervestiging. Dit richtsnoer richt zich op het culturele-oriëntatieprogramma voorafgaand aan vertrek ⁽²⁾ dat vluchteling vóór hun vertrek krijgen aangeboden, maar kan ook worden gebruikt voor oriëntatie na aankomst.

Waarom is dit richtsnoer ontwikkeld?

Landen die een COP willen ontwikkelen of verbeteren, kunnen dit instrument gebruiken als leidraad voor de reikwijdte en

inhoud van de programma's. Trainers kunnen kiezen welke (deel)onderwerpen het relevantst zijn voor hun specifieke COP, en kunnen daarbij rekening houden met de specifieke kenmerken van de doelgroep en het tijdstip waarop het programma wordt uitgevoerd (voor of na aankomst). Factoren om rekening mee te houden zijn bijvoorbeeld of de vluchtelingen geletterd of analfabeet zijn, of ze van het platteland of uit de stad komen, verschillende religieuze/culturele achtergronden hebben, en of en in welke mate ze zijn blootgesteld aan multiculturele samenlevingen.

Wat behelst dit richtsnoer?

Dit document doet voorstellen voor onderwerpen die deel zouden kunnen uitmaken van een standaard COP voor volwassenen ⁽³⁾, dat **drie volle dagen** in beslag neemt. Het kan worden aangepast aan verschillende programmaturen. Dit instrument kan ook zodanig worden aangepast dat het informatie verstrekt die specifiek betrekking heeft op de lokale omgeving of anderszins de kenmerken van het gebied waar de vluchtelingen zullen verblijven, weerspiegelt. De inhoud wordt gepresenteerd in blokken, die op hun beurt zijn onderverdeeld in onderwerpen die eenvoudig op elk programma kunnen worden afgestemd.

⁽¹⁾ Dit instrument is oorspronkelijk ontwikkeld in het kader van het project *Facilitating Resettlement and Refugee Admission through New Knowledge* (EU-FRANK) (Faciliteer Hervestiging en Toelating van Vluchtelingen via Nieuwe Kennis). Het project is gefinancierd door het Europese Fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF) onder leiding van de Zweedse migratiedienst. Als onderdeel van het overdrachtsproces vanuit EU-FRANK heeft het EUAA een kwaliteitsborgingsonderzoek naar de operationele hervestigingsinstrumenten uitgevoerd die binnen dit project waren ontwikkeld.

⁽²⁾ *UNHCR Resettlement Handbook*, beschikbaar op: <https://www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf>

⁽³⁾ Sommige hervestigingslanden bieden gerichte COP aan specifieke categorieën vluchtelingen, zoals kinderen, tieners, lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders, intersekse personen (LHBTI) en vrouwen.

Waar mogelijk wordt op deelonderwerpen of aanvullingen op onderwerpen ingegaan. Blok 12 gaat over sociale en persoonlijke vaardigheden, en dit blok kan aan het begin of aan het eind van het programma worden behandeld (als het niet wordt opgesplitst en in verschillende andere blokken wordt verwerkt). Voor ieder blok is er een lijst met voorstellen voor activiteiten, spellen en oefeningen. Deze zijn gebaseerd op een methode die de vluchtelingen stimuleert deel te nemen. Het instrument gaat vergezeld van een beknopte methodologische leidraad.

Voor wie is dit instrument bedoeld?

Dit instrument is bedoeld voor hervestigingsfunctionarissen/trainers die het COP gaan ontwerpen en/of uitvoeren.

Welke andere instrumenten en bronnen kunnen daarnaast worden gebruikt?

Dit richtsnoer presenteert onderwerpen en deelonderwerpen op een praktische, eenvoudige en overzichtelijke wijze. Dit richtsnoer bevat alleen essentiële inhoudstitels en definities. De meeste onderwerpen en deelonderwerpen zijn namelijk bedoeld om te worden opgesplitst in meerdere onderdelen. Zie voor meer inspiratie over specifieke onderwerpen of content de bronvermeldingen aan het eind van dit document. De voorgestelde activiteiten zijn voor het merendeel intuïtief; praktijkvoorbeelden en ondersteunend materiaal zijn echter makkelijk op internet te vinden door op trefwoorden te zoeken met een zoekmachine.

Overzicht van onderwerpen ter oriëntatie vóór vertrek

Blokken	Onderwerpen	Deelonderwerpen	Voorgestelde activiteiten
Blok 1. Inleiding tot COP	Overzicht van de oriëntatie vóór vertrek		<ul style="list-style-type: none"> • Maak kennis met elkaar (bijvoorbeeld door gebruik te maken van de energiser “Zoek iemand die...”) • Inleiding energiser/spel
	of Overzicht van de oriëntatie na aankomst		
	Stel regels op voor de groep samen met de deelnemers		
Blok 2. Vorbereiding op uw reis	Uiteenzetting van de stappen van het hervestigingsprogramma	<ul style="list-style-type: none"> • Taak van het hervestigingsagentschap/bureau, vooral in gevallen van oriëntatie na aankomst 	<ul style="list-style-type: none"> • Brainstormsessie: Wat weet u over [naam van land van hervestiging]? Wat wilt u weten? Wat hebt u geleerd? Wat zijn uw verwachtingen? Waarom denkt u dat [naam van land van hervestiging] het juiste land is voor jou? Gesprek over hoe u op dit punt in de hervestigingsprocedure bent beland • “Wie ben ik?”-oefening
	Benodigde documenten om te reizen naar [naam van land van hervestiging]	<ul style="list-style-type: none"> • Visum • Reisdocumenten 	
	Medische keuring		
	Uitgangsfomaliteiten/veiligheidsonderzoek		
	Culturele oriëntatie: Wat zijn onze beweegredenen?		
Blok 3. De reis naar [naam van land van hervestiging]	Op de luchthaven	<ul style="list-style-type: none"> • Bagage • Instapkaart 	<ul style="list-style-type: none"> • Koffers pakken (met waarheidsgetrouwe oefeningen) • Simulatie van luchthavenprocedures/instappen/vlucht
	Tijdens de vlucht	<ul style="list-style-type: none"> • In het vliegtuig: wat u wel en niet mag doen • Veiligheidsvoorschriften 	

Blok 4. Aankomst en ont- vangst	Ontvangst en identificatie		<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaking met verschillende soorten onderdak (video indien beschikbaar)
	Huisvesting en vervoer naar de eindbestemming		
	Accommodatie voor de lange termijn: een huis huren	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene aspecten van het huren van een huis • Verantwoordelijkheden van de verhuurder • Verantwoordelijkheden van de huurder • Volkshuisvesting 	
Blok 5. Algemeen overzicht van land van huisves- ting	<ul style="list-style-type: none"> • Geografie en klimaat • Taal en cultuur • Geschiedenis van land van hervestiging • Politieke structuur • Overheidsinstellingen en -diensten • Vervoer 	<ul style="list-style-type: none"> • Normen en gewoonten • Sociale diversiteit • Leven in een stad/dorp 	<ul style="list-style-type: none"> • Trainer vraagt deelnemers wat zij weten over het land van hervestiging • Deelnemers zoeken land van hervestiging (en land van herkomst) op de kaart • Deelnemers (in groepen) presenteren de belangrijkste hoogtepunten van hun land van herkomst • Trainer presenteert het land van hervestiging (met foto's en video's indien beschikbaar).

**Blok 6.
Wetten,
rechten en
plichten in
het land van
hervestiging**

Algemene rechten en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • De grondwet • Wet- en regelgeving • Rechten en verplichtingen • Mensenrechten (waaronder vrijheid van godsdienst) • Rol en gedrag van autoriteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Quiz: Mag dat of mag dat niet? Land van vestiging vergelijken met het land van hervestiging
Voorbeelden van bij wet geregelde specifieke aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderrechten • Vrouwenrechten • Integratiewet • Verkeersregels • Dierenrechten • Rechten en plichten van vluchtelingen 	
Persoonlijke documenten	<ul style="list-style-type: none"> • Verblijfsvergunning • Identiteitskaart • Reisdocument • Rijbewijs • Documenten en instanties van afgifte 	
Sociale zekerheid	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de socialezekerheidsvoorzieningen en -programma's van het land van hervestiging • Fundamentele eisen voor de toegang van onderdanen van derde landen tot de belangrijkste socialezekerheidsvoorzieningen 	
Huwelijk en gezinshereniging	<ul style="list-style-type: none"> • Huwelijk • Gezinshereniging 	

Blok 7. Gezondheid en sociale zorg	Het gezondheidszorgsysteem in [naam van land van hervestiging]	<ul style="list-style-type: none"> Burgerservice-nummer/ zorgverzekeringpasje 	<ul style="list-style-type: none"> Quiz: waar of niet waar? of Gesprek: Wat zou u doen als...?
	Huisartsen en specialisten	<ul style="list-style-type: none"> Burgerservice-nummer/ zorgverzekeringpasje 	
	Gezondheidszorg voor pasgeborenen		
	Diensten voor spoedeisende medische zorg	<ul style="list-style-type: none"> Tips voor toegang tot medische diensten 	
	Preventieve gezondheidszorg	<ul style="list-style-type: none"> Vaccins 	
	Socialezorgstelsel	<ul style="list-style-type: none"> Informatie over hoe u toegang krijgt tot het socialezorgstelsel 	
	Aanvullende informatie en eisen voor wat betreft noodsituaties op het gebied van gezondheid in het land van hervestiging	<ul style="list-style-type: none"> Informatie over relevante gezondheidsoverwegingen, zoals COVID-19 	
Blok 8. Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> Algemene kenmerken van het onderwijssysteem in [naam van land van hervestiging] Volwassenenonderwijs Het belang van onderwijs Het onderwijssysteem in detail De rol van ouders bij het onderwijs aan kinderen 	<ul style="list-style-type: none"> Diploma/ erkenning van graden Seksuele voorlichting Lijfstraffen 	<ul style="list-style-type: none"> Schets het schoolsysteem of Groepsgesprek

Blok 9. Werkgelegenheid		<ul style="list-style-type: none"> • De voordelen van het vinden van werk • Hoe werk te vinden • Werk zoeken • Personeelsadvertenties • Hoe worden mensen aangenomen? • Tips voor een geslaagd sollicitatiegesprek • Tips voor goede werkrelaties • Uitdiensttreding • Het belang van opleiding en omscholing 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligerswerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprek “Verwachtingen en obstakels met betrekking tot het vinden van werk” • “Vragen die u kunt verwachten in een sollicitatiegesprek” — Gesprek over goede/slechte antwoorden • Zelfbeoordelingsactiviteit • Brainstorm: wat is een cv en wat staat erin?
------------------------------------	--	--	---	--

Blok 10. Financieel beheer		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Valuta</td> <td></td> <td rowspan="3" style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> • Wijs de valuta van het land van hervestiging aan • Geldbeheer/een begroting maken — Maak een realistische maandelijkse begroting • Overzicht van mogelijke effecten van reclameboodschappen </td> </tr> <tr> <td>Betaalmethoden en het banksysteem</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met geld • Bankrekeningen • Rekeningen betalen • Met een kaart betalen </td> </tr> <tr> <td>Consumptiemaatschappij</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Financiën, budgettering, en prioritering • Financiële steun </td> </tr> </table>	Valuta		<ul style="list-style-type: none"> • Wijs de valuta van het land van hervestiging aan • Geldbeheer/een begroting maken — Maak een realistische maandelijkse begroting • Overzicht van mogelijke effecten van reclameboodschappen 	Betaalmethoden en het banksysteem	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met geld • Bankrekeningen • Rekeningen betalen • Met een kaart betalen 	Consumptiemaatschappij	<ul style="list-style-type: none"> • Financiën, budgettering, en prioritering • Financiële steun
Valuta		<ul style="list-style-type: none"> • Wijs de valuta van het land van hervestiging aan • Geldbeheer/een begroting maken — Maak een realistische maandelijkse begroting • Overzicht van mogelijke effecten van reclameboodschappen 							
Betaalmethoden en het banksysteem	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met geld • Bankrekeningen • Rekeningen betalen • Met een kaart betalen 								
Consumptiemaatschappij	<ul style="list-style-type: none"> • Financiën, budgettering, en prioritering • Financiële steun 								

Blok 11. Culturele aanpassing		Cultuurschok	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassingsfasen (activiteit) • Symptomen van cultuurschok (activiteit) • Aanpassing via de U-curve • Culturen en waarden in evenwicht houden • Communiceren met verschillende bevolkingsgroepen • Veranderingen binnen de familie 	<ul style="list-style-type: none"> • Baten en verliezen • Groepsgesprek “Te verwachten problemen” • Slecht handschrift • Fasen van cultuurschok • Brief aan een vriend(in) • Loopt u gevaar (op een cultuurschok)? • Oefeningen om de verschillende niveaus van mogelijke integratie toe te lichten • Taken in het gezin • Culturele waarden: ja/nee-oefening • Gevoelsthermometer (bijv. vlieg angst)
	Leven in [naam van land van hervestiging]	<ul style="list-style-type: none"> • Namen • Begroetingen, aanraken, nabijheid, en lichaamstaal • Conversatie • Kledingvoorschriften • Gezinsamenstelling • Op bezoek gaan en contacten leggen • Voedsel en maaltijden • Afval scheiden • Westerse toiletten gebruiken • Huisdieren hebben 		

<p>Blok 12. Persoonlijke en sociale vaardighe- den</p>		<p>Persoonlijke en sociale vaardigheden erkennen en ontwikkelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Effectieve communicatie • Gezichtspunten van anderen onderkennen/ begrijpen • Actief luisteren • Sociale problemen oplossen • Onderhandelen met gelijken • Omgaan met groepsdruk • Conflictbeheer • Taalvaardighe- den 	<p>Kwaliteitskaarten of competentiekaarten of Een vaardigheid van een andere deelnemer prijzen (op papier) en een reeks complimenten van andere deelnemers ontvangen Gesprek in kleine groep: vraag deelnemers reële of hypothetische moeilijke situaties te bespreken en manieren om een oplossing te vinden door gebruik te maken van persoonlijke en sociale vaardigheden</p>
---	--	---	---	--

Toelichting bij methode voor de ontwikkeling en uitvoering van COP (ervaringen en suggesties van EU-FRANK-partnerlanden en referentiegroep)

Deelnemers aan het COP kunnen enorm verschillen qua achtergrond en persoonlijke geschiedenis, en ze kunnen in meer of mindere mate bekend zijn met bepaalde aspecten van hervestiging. Pas het COP daarom zodanig aan dat het aansluit bij de behoeften van de deelnemers.

Trainers staan voor de uitdaging parallellen te trekken en verbanden te leggen tussen de ervaringen van deelnemers en aanwezige kennis en de gepresenteerde informatie. We raden aan in het COP de lerende centraal te stellen en om het programma interactief en ervaringsgericht te maken. Dit kan worden gedaan door het gebruik van verschillende leerstijlen, zoals hierna toegelicht, en van verschillende materialen (foto's, video's, spellen, kaarten, markeringen, enz.) en manieren van communicatie (verbale, schriftelijke en audiovisuele informatie). De trainer wordt aangemoedigd een veilige omgeving te creëren waarin alle deelnemers kunnen deelnemen en zich vrij voelen om hun ervaringen en kennis te delen, vragen te stellen en hun mening te uiten. Dit kan worden gedaan door herhaaldelijk de gelegenheid te bieden om ervaringen of kennis te delen en om vragen te stellen, en zo evenveel aandacht te geven aan zeer openhartige en minder openhartige deelnemers.

Hoog-interactieve methoden zijn essentieel. Daartoe behoren rollenspellen, gesprekken in kleine en in grote groepen, brainstormen, en andere activiteiten waarin deelnemers de gelegenheid krijgen hun gedachten en zorgen over hervestiging te delen. Dit zorgt er niet alleen voor dat het COP relevanter wordt, maar draagt er ook toe bij dat het nieuwe materiaal beter beklijft. Door de vier leerstijlen van de leercyclus van Kolb in het COP te integreren⁽⁴⁾, wordt de lerende centraal gesteld en ontstaat een aanpak die

zowel interactief als ervaringsgericht is. De vier leerstijlen zijn:

- **Ervaring (doen):** doen, proberen, simuleren en ervaren. Dit vereist actieve deelname en directe betrokkenheid van deelnemers, wat altijd de beste manier is om te leren. Bijvoorbeeld rollenspellen (acteren), iets tastbaars maken, of deelnemers elkaar laten interviewen.
- **Reflectieve waarneming:** observeren, brainstormen, visualiseren (zoals een video kijken, rollenspellen bekijken, een artikel lezen, of foto's bekijken), en/of zich iets voorstellen op basis van eerdere ervaring. De trainer stelt vragen om de deelnemers te stimuleren na te denken over de ervaring, en het is van belang dat de deelnemers zich blijven richten op het beschrijven van wat er gebeurt, dat niet wordt geoordeeld, en dat iedereen een kans krijgt om te observeren. Reflectie is belangrijk voor het vergroten van het vermogen om verschillende gezichtspunten te waarderen, meer begrip te kweken en nieuwe aanpakken en oplossingen mogelijk te maken.
- **Abstracte conceptualisering (denken):** concluderen, leren van discussies, onderzoeken, meningen ontwikkelen, en feiten, cijfers, geschiedenis en andere achtergrondinformatie analyseren. Deelnemers wordt gevraagd verbanden te leggen en de activiteiten vanuit een meer algemene invalshoek te bekijken. Vragen zouden kunnen zijn: Waarom doen we deze oefening? Wat hebben we geleerd? Wat betekent deze ervaring voor jou? Generalisatie is een manier om nuttige begrippen te vereenvoudigen, om ze gemakkelijker te kunnen onthouden, en om ze op verschillende situaties te kunnen toepassen.
- **Toepassing:** het geleerde uitproberen, aantonen, en tests/quizen om de feiten te controleren. Deelnemers worden gestimuleerd om over de ervaringen die ze zojuist hebben opgedaan, te vertellen en om na te denken over hoe die in het dagelijks leven kunnen worden gebruikt. Vragen zouden

⁽⁴⁾ Simply Psychology, "Kolb's Learning Styles and Experiential Learning Cycle", bijgewerkt in 2017. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>

kunnen zijn: Hoe kunt u het geleerde toepassen in het dagelijks leven? Hoe kan dit bijdragen aan een positieve benadering in het land van hervestiging?

ISBN 978-92-9487-095-7

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie

